

Sygnatura akt II Ca 2354/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 marca 2017 r.

Sąd Okręgowy w Krakowie II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Anna Nowak
Sędziowie:	SO Izabella Stawicka SO Zbigniew Zgud (sprawozdawca)

Protokolant: starszy protokolant sądowy Ewelina Hazior

po rozpoznaniu w dniu 23 marca 2017 r. w Krakowie

na rozprawie

sprawy z powództwa K. H.

przeciwko (...) sp. z o.o. z siedzibą w (...) Spółce Akcyjnej w K.

o ochronę własności

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Suchoj Beskidzkiej

z dnia 16 maja 2016 r., sygnatura akt I C 67/15

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

- w punkcie 1 nakazuje pozwanemu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w K. usunięcie z działki nr (...) położonej w J.o pow. 0,1682 ha objętej księgą wieczystą (...), stanowiącej własność powoda, słupa elektrycznego 2- nożnego służącego do podtrzymania linii wysokiego napięcia, a oznaczonego literami (...)i symbolami (...), jak również transformatora (...), służącego do zasilania sieci, a oznaczonego literą (...)na mapie biegłego sądowego geodety K. B. (1) z 15 kwietnia 2015 oraz przebiegającej nad tą działką napowietrznej linii energetycznej, a w pozostałej części powództwo w stosunku do pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w K. oddala,

- dodaje punkt 4 w następującym brzmieniu: „4. wstrzymuje wykonanie punktu 1 wyroku do dnia 23 września 2017 roku”,

- punktowi 3 tiret pierwszy nadaje brzmienie: „- zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w K. na rzecz powoda kwotę 717 zł (siedemset siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu”;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanego (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w K. na rzecz powoda kwotę 700 zł (siedemset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego;

IV. zasądza od powoda na rzecz pozwanego (...) Spółka z o.o. z siedzibą w K. kwotę 600 zł (sześćset złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Zbigniew Zgud SSO Anna Nowak SSO Izabella Stawicka

UZASADNIENIE

wyroku Sądu okręgowego w Krakowie z dnia 23 marca 2017 roku

Powód K. H. wniósł o nakazanie pozwanemu (...) Spółce Akcyjnej z siedzibą w K. usunięcia z działki nr (...) położonej w J.o pow. o,1682 ha, stanowiącej własność powoda, słupa elektrycznego 2- nożnego służącego do podtrzymania linii wysokiego napięcia, a oznaczonego literami (...)i symbolami(...), jak również transformatora (...), służącego do zasilania sieci oraz przebiegającej nad tą działką napowietrznej linii energetycznej, a oznaczonego literą (...)na mapie biegłego sądowego geodety K. B. (1) z 15 kwietnia 2015 r. oraz zakazanie pozwanemu oraz osobom jego prawa reprezentującym wykonywania jakichkolwiek aktów posiadania na działce (...) położonej w J., jak również o zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania według norm przepisanych. Powód wskazywał, że pozwany nie dysponuje tytułem prawnym do korzystania z nieruchomości.

Dnia 27 stycznia 2014 r. powód wskazał, iż jako pozwanego oznaczył (...)w N., wobec czego za pozwanego należy uznać jego organ nadrzędny – (...) S.A. z siedzibą w K., a nie (...) Sp. z o.o. w K., który wniósł odpowiedź na pozew.

Pozwany (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K. wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany zaprzeczył, aby był kiedykolwiek właścicielem lub posiadaczem urządzeń elektroenergetycznych znajdujących się na nieruchomości powoda, wobec czego podniósł zarzut braku biernej legitymacji procesowej w przedmiotowej sprawie. Pozwany wskazał, iż jest spółką zajmującą się sprzedażą energii elektrycznej, wobec czego nie może być jednocześnie jej dostawcą. Właścicielami urządzeń przesyłowych są przedsiębiorstwa zajmujące się dystrybucją lub przesyłem paliw bądź energii. A pozwany nigdy nie prowadził działalności gospodarczej związanej z przesyłem energii elektrycznej.

Postanowieniem z dnia 30 kwietnia 2014 r., sygn. akt VI C 674/13 Sąd wezwał do udziału w sprawie w charakterze pozwanego (...) Spółka Akcyjna w K..

Pozwany (...) S.A. w K. wniósł o oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Pozwany ten przyznał, iż na przedmiotowej działce znajdują się urządzenia elektroenergetyczne stanowiące jego własność. Nadto pozwany wskazał, iż urządzenia te zostały wybudowane w 1974 r., a fakt korzystania z nich przez okres 40 lat wynika z załączonej dokumentacji. Pozwany twierdził, że korzystał z przedmiotowej nieruchomości jak uprawniony, w sposób umożliwiający zasiedzenie służebności gruntowej o treści służebności przesyłu lub służebność przesyłu. Z ostrożności procesowej, w razie uwzględnienia powództwa, pozwany wniósł o odroczenie wykonania wyroku o trzy lata od dnia uprawomocnienia się wyroku. Powyższy wniosek uzasadniony został okolicznością, iż pozwany musi mieć czas na ustanowienie służebności, aby nie wyrządzić innym odbiorcom szkody.

Wyrokiem z 16 maja 2016 roku do sygn. akt I C 67/15 Sąd Rejonowy w Suchej Beskidzkiej oddalił powództwo w stosunku do pozwanego (...) S.A. z siedzibą w K.; oddalił powództwo w stosunku do pozwanego (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K.; zasądził od powoda K. H. na rzecz pozwanego (...) S.A. z siedzibą w K. kwotę 1.449,57 zł z tytułu wydatków i kwotę 617 zł z tytułu kosztów zastępstwa prawnego, a na rzecz pozwanego (...) Sp. z o.o. z siedzibą w K. kwotę 617 zł z tytułu kosztów zastępstwa prawnego.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód K. H. jest właścicielem działki o nr. ew.: (...), o pow. 0,1682 ha, położonej w J., dla której Sąd Rejonowy w Suchej Beskidzkiej IV Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą o nr (...). Wskazana nieruchomość w części stanowi użytek rolny (0,0882 ha), a w części posiada charakter terenu mieszkaniowego (0,0800 ha). Powód wskazaną nieruchomość nabył w dniu 29 października 1981 r. na podstawie umowy sprzedaży. Poprzednim właścicielem wskazanej nieruchomości był W. B.. W chwili nabycia na przedmiotowej nieruchomości posadowione już były urządzenia infrastruktury energetycznej. Przez przedmiotową działkę nr (...) przebiega napowietrzna linia energetyczna średniego napięcia (...) oraz linie niskiego napięcia. W południowo zachodniej części wskazanej działki posadowiony jest słup energetyczny czteronożny, na którym zamontowana jest stacja transformatorowa opisana tabliczkami znamionowymi jako „(...)” i „(...)”. Słup ten oznaczony jest literą (...) na mapie sporządzonej do opinii biegłej mgr inż. K. B. (1) z dnia 15.04.2015 r. i ma połączenie napowietrzne linii średniego napięcia (...) z dwunożnym słupem energetycznym, znajdującym się również na przedmiotowej działce, w jej zachodniej części, a oznaczonym literami „(...)” i (...) na przedmiotowej mapie. Dalej napowietrzna linia energetyczna średniego napięcia biegnie w kierunku północno zachodnim do słupa energetycznego, oznaczonego literą „(...)” na mapie do wskazanej opinii biegłego, który to słup znajduje się na działce o nr ew.: (...). Słup energetyczny, oznaczony literą (...) posiada również połączenie napowietrzne linii niskiego napięcia ze słupami znajdującymi się w sąsiedztwie przedmiotowej działki, biegnące w kierunku południowo wschodnim oraz południowo zachodnim. Przebieg wskazanej napowietrznej linii energetycznej przedstawiony został w opinii biegłej K. B. z dnia 15.04.2015 r. oraz z dnia 30.06.2015 r. Całkowita powierzchnia zajęta pod wskazaną infrastrukturę energetyczną wynosi 107 m⁽²⁾. Działka nr (...) zabudowana jest budynkiem mieszkalnym powoda oraz pawilonem handlowym. Położenie urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej nie zmieniało się od 1980 r., kiedy to przebieg napowietrznej linii elektroenergetycznej uległ modyfikacji. Decyzją z dnia 17 września 1980 r. Urząd Wojewódzki zatwierdził plan realizacyjny odcinków linii średniego napięcia (...) i (...), zasilających proj. st. trafo (...) wraz z powiązaniem na terenie wsi N. i m. J.. Modyfikacja położenia dotyczyła tylko napowietrznej linii średniego napięcia, znajdującej się na północ od słupa przed stacją transformatorową (oznaczonego literami (...)i (...)), natomiast linia od wskazanego słupa w kierunku południowym nie zmieniła przebiegu. Budowa wskazanych urządzeń i napowietrznej linii energetycznej rozpoczęła się w 1974 r., a została ukończona w 1975 r. Poprzedni właściciel działki powoda nie wyrażał zgody na posadowienie wskazanych urządzeń na przedmiotowej działce. Inwestorem budowy wskazanych urządzeń było wówczas (...) w S.. Wskazana infrastruktura elektroenergetyczna po komisyjnym odebraniu w 1974 r. wprowadzona została do majątku środków trwałych (...)w K.. W dniu 31 lipca 1980 r. poprzednik prawny powoda - W. B. zawarł z (...)w N. Oddział (...) w N. umowę dzierżawy części działki nr (...) o pow. 88 m⁽²⁾ na okres od dnia 1 stycznia 1977 r. do 31 grudnia 1986 r. z przeznaczeniem na stację trafo wraz z dojazdem- dla zasilania w energię elektryczną (...)w J.. (...)w N. nie jest poprzednikiem prawnym pozwanego (...) S.A. w K.. Pomimo zawarcia wskazanej umowy dzierżawy, przedmiotowe urządzenia infrastruktury energetycznej wykorzystywane były najpierw przez (...) w K., który posiadał status przedsiębiorstwa państwowego, a zatem działał w imieniu Skarbu Państwa, a którego ostatecznie następcą w tym zakresie jest obecnie pozwany (...) S.A. w K.. Od chwili wykonania wskazanych urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej, przedsiębiorstwo państwowe - (...)w imieniu Skarbu Państwa, a następnie jego następcy prawni, w tym obecnie pozwany (...) S.A. z/s w K., nieprzerwanie eksploatowali wskazane urządzenia infrastruktury energetycznej, znajdujące się na działce powoda. Średnio raz na pięć lat dokonywano oględzin wskazanych urządzeń, wykonywane są również prace modernizacyjne w razie potrzeby - wymieniane są stopki w transformatorze, pracownicy przedsiębiorcy energetycznego dokonują odczytu liczników oraz usuwane są awarie. W celu wykonania potrzebnych prac, pracownicy przedsiębiorstwa dojeżdżają do urządzeń samochodem, którym wjeżdżają na podwórko na działce powoda. Nie pytają o zgodę powoda na wejście na jego działkę. Powód nie sprzeciwiał się nigdy wskazanym czynnościom. Poprzednik prawny powoda - W. B. zażądał odszkodowania za szkodę powstałą w wyniku wybudowania stacji transformatorowej słupowej na działce nr (...) w J.. (...)w S., które było inwestorem budowy wskazanych urządzeń, zwróciło się do biegłego do spraw odszkodowawczo - wyłączeniowych o sporządzenie opinii szacunkowej w przedmiocie wysokości szkody poniesionej przez W. B. w związku z posadowieniem wskazanych urządzeń. Po otrzymaniu opinii biegłego we wskazanym zakresie, przyznano W. B. następujące kwoty: 158,00 zł z tytułu strat z powodu niemożności użytkowania za lata 1974- 1975 oraz 79,00 zł - z tytułu rocznego czynszu dzierżawnego za rok 1976. Powód po zakupie przedmiotowej nieruchomości zwrócił się do (...) w J.w celu uregulowania dzierżawy części

gruntu pod stacją transformatorową. Pismem z dnia 22 maja 1991 r. (...)w J.zwrócił się do (...) N. z prośbą o załatwienie problemu dzierżawy gruntu pod stacją trafo (...) na działce powoda. (...)w piśmie z dnia 7 czerwca 1991 r. poinformował powoda, iż urządzenia te zostały wprowadzone na majątek środków trwałych (...)po ich komisyjnym odebraniu w 1974 r., z kolei ich inwestorem było (...) w S., wobec którego poprzedni właściciel winien był zgłosić stosowne roszczenie o zapłatę odszkodowania za ograniczenie prawa własności. Jednocześnie, (...) uznał, iż brak jest podstaw do zwracania się do niego o uregulowanie przedmiotowej inwestycji. Przez cały okres od wybudowania urządzeń energetycznych na przedmiotowej działce, jak również od czasu zmodyfikowania przebiegu napowietrznej linii energetycznej, kwestia korzystania ze służebności gruntowej na tej nieruchomości przez pozwanego i jego poprzedników prawnych nie została prawnie uregulowana ani z pozwanym, ani z jego poprzednikami prawnymi. Napowietrzna linia energetyczna, która przechodzi w poprzek działki powoda ogranicza wysokość postawionego tam pawilonu handlowego do wysokości ok. 4 metrów.

Dalej Sąd Rejonowy ustalił, że zarządzeniem Ministra Przemysłu nr (...) z dnia 16 stycznia 1989 r., w wyniku podziału przedsiębiorstwa państwowego, działającego pod nazwą (...) na bazie zakładów: (...), utworzone zostało z dniem 1 stycznia 1989 r. przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą (...). Zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu nr (...) z dnia 20 lipca 1993 r. z dniem 20 lipca 1993 r. doszło do przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą (...)w K. w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą (...)Spółka Akcyjna w K.. Dokonano wówczas podziału przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą (...)w K. , w celu wniesienia przez Skarb Państwa zorganizowanej części mienia przedsiębiorstwa do spółki akcyjnej (...) S.A. w W.. Na jego podstawie (...) Spółka Akcyjna w K. wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki (...)w K. z wyłączeniem praw i obowiązków przejętych przez (...) S.A. w W., dotyczących mienia określonego w § 1 ust. 1 pkt. 1 tego zarządzenia. Wykaz składników majątkowych przekazywanych do (...) S.A. zawierało Zarządzenie Ministra Przemysłu i Handlu nr (...) z dnia 20 lipca 1993 r., w którym nie wymieniono przedmiotowej linii. (...)S.A. w 2004 r. zmienił nazwę na (...) S.A. w K.. W dniu 12 lipca 1993 r. przedsiębiorstwo państwowe pod nazwą (...)z/s w J. przekształcił się w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa pod nazwą: „(...)” z siedzibą w J.. W 2004 r. w wyniku połączenia spółek: (...) S.A., (...)S.A., (...)S.A., (...)S.A., poprzez przeniesienie całych majątków wskazanych spółek na spółkę (...)S.A., powstała spółka pod nazwą (...) S.A. z/s we W.. Następnie w 2008 r. wskazana spółka zmieniła nazwę na (...) S.A z/s we W.. Jeszcze w grudniu tego samego roku wskazana spółka zmieniła firmę na: (...) Spółka Akcyjna. W 2011 r. spółka (...) S.A. z siedzibą we W. dokonała przejęcia spółki (...) S.A. z/s w K., w wyniku czego powstała spółka (...) S.A. w K.. Pozwany (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w K. nie jest właścicielem przedmiotowych urządzeń infrastruktury energetycznej, nie pozostają one w jego władaniu, przedmiotem jego działalności jest jedynie sprzedaż energii elektrycznej, wobec czego nie może się zajmować się również jej dystrybucją.

Sąd Rejonowy oddalając powództwo oparł się na art. 222 § 2 k.c., zgodnie z którym właścicielowi przysługuje roszczenie o przywrócenie stanu zgodnego z prawem i o zaniechanie naruszeń przeciwko osobie, która narusza własność w inny sposób aniżeli przez pozbawienie właściciela faktycznego władztwa nad rzeczą. Sąd Rejonowy wskazał, że biernie legitymowanym w procesie opartym na roszczeniu ze wskazanego przepisu jest ten, kto bezpośrednio narusza prawo własności w inny sposób niż poprzez pozbawienie właściciela władztwa nad rzeczą. Z tego powodu Sąd I instancji, po ustaleniu, że przedmiotowymi urządzeniami infrastruktury energetycznej włada pozwany (...) S.A. z/s w K., a wcześniej jego poprzednicy prawni, uznał, że pozwany (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością nie jest biernie legitymowany w niniejszej sprawie.

Dalej Sąd Rejonowy wskazał, że stosownie do treści art. 305¹ k.c. nieruchomości można obciążyć na rzecz przedsiębiorcy, który zamierza wybudować lub którego własność stanowią urządzenia, o których mowa w art. 49 § 1, prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń (służebność przesyłu). Zgodnie z treścią art. 305⁴ k.c., do służebności przesyłu stosuje się odpowiednio przepisy o służebnościach gruntowych. Z kolei, przepis art. 292 k.c. stanowi, iż służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia; przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. Sąd przypomniał, iż przepisy art. 305¹ - 305⁴ k.c. o służebności przesyłu weszły w życie z dniem 3 sierpnia 2008

r., dodane przez ustawę z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 116, poz. 731), wprowadzając zatem dopiero wówczas możliwość ustanowienia służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorcy, który jest właścicielem urządzeń, o których mowa w art. 49 § 1 k.c., lub zamierza wybudować takie urządzenia. Choć przed wejściem w życie tych przepisów prawo obowiązujące nie przewidywało wprost tego rodzaju służebności, w orzecznictwie Sądu Najwyższego jednolicie przyjmowano, stosując w drodze analogii art. 145 k.c., możliwość ustanowienia służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu, a także nabycia jej w drodze zasiedzenia. W ostatnich latach ustaliła się jednolita linia orzecznicza co do tego, że istnieje możliwość nabycia przez zasiedzenie służebności gruntowej, odpowiadającej treścią służebności przesyłu (art. 292 w zw. z art. 352 k.c.), nawet wówczas, gdy posiadanie rozpoczęło się przed wejściem w życie przepisów wyraźnie normujących tę kwestię. Zasiedzenie służebności przesyłu mogłoby zatem nastąpić najwcześniej dnia 3 sierpnia 2008 r., z kolei jeśli termin zasiedzenia upływałby przed tym dniem, przedsiębiorca nabyłby służebność gruntową o treści odpowiadającej służebności przesyłu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 czerwca 2009 r., sygn. akt I CSK 392/08, źródło: LEX nr 578032; uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r., sygn. akt III CZP 18/13, opubl. OSNC 2013/12/139, LEX nr 1316046, Biul.SN 2013/5/5). Posiadania prowadzącego do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia nie należy utożsamiać z posiadaniem prowadzącym do zasiedzenia własności nieruchomości. Przy ocenie posiadania prowadzącego do zasiedzenia służebności gruntowej należy zatem brać pod uwagę faktyczne korzystanie z gruntu, w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność. Władanie w zakresie służebności gruntowej kwalifikuje się zaś jako posiadanie zależne (vide wyrok Sądu Najwyższego z dnia 31 maja 2006 r., sygn. akt IV CSK 149/05, źródło: LEX nr 258681). Zgodnie z art. 172 § 1 k.c. posiadacz nieruchomości niebędący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze- wówczas nabywa własność po upływie lat trzydziestu (§ 2). Definicja posiadacza służebności zawarta jest natomiast w art. 352 k.c., zgodnie z którym posiadaczem służebności jest ten, kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności.

Analiza zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego doprowadziła Sąd Rejonowy do przekonania, iż pozwany (...) S.A. w K. jest następcą prawnym przedsiębiorstwa państwowego, występującego pod pierwotną nazwą (...), na którego bazie powstał m.in. (...). Wprawdzie wykazane zostało, iż inwestorem budowy wskazanych urządzeń infrastruktury energetycznej było (...)” z siedzibą w S., jednakże okoliczność, iż urządzenia te zostały przyjęte do środków trwałych (...)w K. po ich komisyjnym odbiorze w 1974 r., jak również to, że (...)korzystał ze wskazanych urządzeń w granicach posiadania służebności przesyłu, gdyż to on był przedsiębiorcą energetycznym, zajmującym się wówczas dystrybucją energii elektrycznej w rejonie położenia nieruchomości powoda, pozwala na przyjęcie, iż od tego czasu służebność gruntowa odpowiadająca treścią służebności przesyłu została objęta w posiadanie przez Skarb Państwa, w imieniu którego posiadanie to było wykonywane przez (...). W okresie od 1 stycznia 1989 r. do 1993 r. posiadaczem służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu w imieniu Skarbu Państwa było przedsiębiorstwo państwowe: (...), któremu zarządzeniem Ministra Przemysłu z dnia 16 stycznia 1989 r. nr (...)przydzielono składniki majątkowe powstałe z podziału przedsiębiorstwa o nazwie P. (...). Następnie (...)zostało przekształcone w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą (...)Spółka Akcyjna w K., która następnie zmieniła nazwę na (...) Spółka Akcyjna w K.. Z tych względów Sąd Rejonowy przyjął, iż do dnia 1 lutego 1989 r. przedsiębiorstwo państwowe wykonywało na rzecz Skarbu Państwa faktyczne władztwo nad częścią nieruchomości pozwanego, stanowiące o posiadaniu służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, w zakresie eksploatacji znajdujących się na tej nieruchomości urządzeń infrastruktury energetycznej. Następnie, przedsiębiorstwo państwowe przekształcone zostało w spółkę prawa handlowego, która z mocy prawa wstąpiła we wszelkie prawa i obowiązki przekształconego przedsiębiorstwa. W związku z powyższym, na jego kolejnych następców prawnych przeniesione zostało nie tylko prawo własności urządzeń energetycznych, ale również posiadanie służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu związane z tymi urządzeniami i siecią, obciążającą przedmiotową działkę. Wskazana służebność polegała na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia, tj. linii energetycznej średniego i niskiego napięcia, słupa dwunożnego oraz słupa czteronożnego ze stacją transformatorową. Urządzenia zostały wzniesione na przedmiotowej działce w 1974 r. Niemniej, co istotne, w 1980 r. nastąpiła przebudowa linii energetycznej, która spowodowała modyfikację położenia napowietrznej linii na działce

powoda, znajdującej się na północ od słupa przed stacją transformatorową (oznaczonego literami (...)i (...)), natomiast linia od wskazanego słupa w kierunku południowym nie zmieniła przebiegu. Dla pozwanego zaś znaczenie ma istnienie i określony przebieg linii energetycznej, bowiem nabyć przez zasiedzenie można tylko służebność o konkretnej treści, a nie nieskonkretyzowane "uprawnienie" do przeprowadzenia w dowolny sposób przez nieruchomości linii energetycznej (art. 292 k.c.). Tym samym, o stanie posiadania prowadzącym do zasiedzenia służebności polegającej na korzystaniu z linii wysokiego napięcia decyduje przede wszystkim przebieg linii nad nieruchomością obciążoną, a nie umiejscowienie słupa podtrzymującego przewody (vide postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 grudnia 2012 r., sygn. akt II CSK 218/12, źródło: LEX nr 1288630; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 maja 2004 r., sygn. III CK 496/02 , źródło: LEX nr 152776). Sąd Rejonowy przyjął, iż najwcześniej z dniem 1 stycznia 1981 r. rozpoczął bieg termin zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu. Nie ulega również wątpliwości, gdyż okoliczność przeciwna nie została w sprawie wykazana (brak wśród zgromadzonych dowodów stosownej decyzji administracyjnej), iż przedmiotowe urządzenia posadowione zostały na gruncie powoda bez stosownej decyzji administracyjnej. Posiadanie pozwanego (...) S.A. oraz jego poprzedników prawnych nie było w ocenie Sądu legalne i odbywało się bez tytułu prawnego. W związku z powyższym, na gruncie niniejszej sprawy zastosowanie znajdował trzydziestoletni termin zasiedzenia. Bieg tego okresu rozpoczyna się z chwilą przystąpienia przez posiadacza służebności do korzystania z trwałego i widocznego urządzenia. W związku z modyfikacją przebiegu linii energetycznej, bieg wskazanego terminu rozpoczął się najpóźniej w dniu 1 stycznia 1981 r. Przedmiotowa służebność została objęta posiadaniem przez Skarb Państwa, które to posiadanie wykonywane było przez ówczesną jednostkę organizacyjną Skarbu Państwa – (...). W związku z powyższym, Sąd doszedł do przekonania, iż 30-letni termin posiadania służebności niezbędny do jej zasiedzenia upłynął w dniu 1 stycznia 2011 r. W tym czasie, obowiązywały już przepisy art. 305⁽¹⁾ – 305⁽⁴⁾k.c., wobec czego należało przyjąć, iż zasiedzeniu uległa służebność przesyłu, a nie służebność gruntowa odpowiadająca treści służebności przesyłu, przy czym przy obliczaniu okresu posiadania służebności przesyłu uzasadnione jest zsumowanie okresu posiadania tej służebności od dnia 3 sierpnia 2008 r. oraz okresu posiadania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu przed tym dniem. Nadto, wskazać należy, iż z uwagi na przyjęty termin zasiedzenia, nastąpiło ono na rzecz przedsiębiorcy (...) S.A. z siedzibą w K., którego następcą prawnym jest obecny pozwany (...) S.A. z siedzibą w K..

Sąd Rejonowy uznał, że zawarcie przez poprzednika prawnego powoda - W. B. umowy dzierżawy części nieruchomości, na której zlokalizowane były wskazane elementy infrastruktury elektroenergetycznej z (...) w S. nie ma znaczenia z punktu widzenia możliwości zasiedzenia służebności przesyłu. Wskazany podmiot nie był bowiem poprzednikiem prawnym ani pozwanego (...) S.A., ani (...) S.A. Wskazana umowa nie ingerowała w rzeczywistości w żaden sposób na zakres posiadania służebności przesyłu oraz służebności gruntowej odpowiadającej treścią służebności przesyłu przez (...) S.A. i jego poprzedników prawnych.

Sąd Rejonowy uznał ostatecznie, iż pozwanemu (...) S.A. przysługuje służebność przesyłu, która nabyta została przez jego poprzednika prawnego w drodze zasiedzenia co oznacza, że pozew w sprawie należało oddalić z uwagi na to, iż pozwanemu przysługuje skuteczne względem powoda uprawnienie do korzystania z jego nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności.

Sąd Rejonowy orzekł o kosztach procesu na zasadzie art. 98 § 1 i 3 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniósł powód zaskarżając wyrok w całości i żądając uwzględnienia powództwa w ostatecznie sprecyzowanym brzmieniu oraz zasądzenia kosztów postępowania za obydwie instancje, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania.

Apelujący zarzucił naruszenie art. 222 § 2 k.c. poprzez jego niezastosowanie na skutek błędnego zastosowania art. 172 § 1 k.c. w zw. z art. 352 k.c. w zw. z art. 305¹-305⁴ k.c. w zw. z art. 49 § 1 k.c. przyjmując nabycie służebności w drodze zasiedzenia. Dalej powód zarzucił naruszenie art. 316 § 1 k.p.c. poprzez wydanie wyroku wbrew stanowi faktycznemu istniejącemu w chwili zamknięcia rozprawy, z którego wynikało, że pozwany w okresie od 31 grudnia 1976 roku do 31

grudnia 1986 roku posiadał nieruchomości na podstawie umowy dzierżawy co nie mogło prowadzić do zasiedzenia, a do roku 1989 jednostka Skarbu Państwa nie mogła nabyć własności w drodze zasiedzenia.

Ponadto apelujący zarzucił naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. albowiem z materiału dowodowego wynikało, że w okresie od 31 grudnia 1976 roku do 31 grudnia 1986 roku pozwany posiadał urządzenia przesyłowe na mocy umowy dzierżawy i był posiadaczem zależnym a do roku 1989 jednostka Skarbu Państwa nie mogła nabyć własności w drodze zasiedzenia. Zarzucił także naruszenie art. 224 § 1 k.p.c. w zw. z art. 162 k.p.c. poprzez oddalenie wniosku o przeprowadzenie dowodu z naoczni sądowej oraz art. 328 § 2 k.p.c. poprzez nie podanie w uzasadnieniu jaki okres samoistnego posiadania Sąd przyjął za podstawę do stwierdzenia nabycia służebności przez zasiedzenie.

Apelujący zarzucił także naruszenie art. 98 k.p.c. poprzez zasądzenie kosztów na rzecz (...) S.A. mimo, że powód nie kierował żądania przeciwko temu pozwanemu.

Pozwani wnieśli o oddalenie apelacji i zasądzenie kosztów

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

W pierwszej kolejności Sąd Okręgowy rozstrzygał kwestię oznaczenia strony pozwanej. Nie ulega wątpliwości, że powód wskazał w pozwie jako stronę pozwaną (...) Sp. z o.o. Dodanie do oznaczenia pozwanego słów „(...)” w żaden sposób nie wpływa na określenie przedmiotu postępowania. Nie sposób kwalifikować jako nieistotnej różnicy tak brzmienia firm obydwu pozwanych jak i ich różnych form prawnych. Jeden z podmiotów jest spółką z ograniczoną odpowiedzialnością, drugi spółką akcyjną. Pomiędzy tymi podmiotami nie ma relacji hierarchicznej podrzędności jak wskazywał powód. Nie można zatem przyjąć, aby pierwotnie wskazaną stroną pozwaną był jakikolwiek inny podmiot niż (...) Sp. z o.o. Słusznie Sąd Rejonowy wskazywał, że pozew przeciwko temu pozwanemu nie został cofnięty. Nie doszło także w sprawie do przekształcenia podmiotowego polegającego na wstąpieniu jednego pozwanego w miejsce drugiego (art. 196 § 2 k.p.c.)

Po stronie pozwanej występowały zatem dwa niezależne od siebie podmioty. Słusznie także Sąd Rejonowy ocenił zasadność powództwa osobno względem każdego z pozwanych podmiotów.

Bez znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy był dowód z oględzin nieruchomości. Sąd dysponował bowiem zdjęciami spornych urządzeń oraz mapą bieglego, na której oznaczono miejsce posadowienia urządzeń. Stan techniczny przedmiotowych urządzeń nie ma znaczenia dla zagadnienia zasiedzenia służebności. Prowadzenie tego dowodu było zatem zbędne (art. 227 k.p.c.). Nieprzeprowadzenie tego dowodu nie mogło zatem stanowić naruszenia art. 224 § 1 k.p.c. a tym bardziej art. 162 k.p.c.

Nie doszło także w sprawie do naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Sąd Rejonowy wskazał szeroko jakie fakty ustalił i w oparciu o jakie dowody to uczynił. Dokonał także oceny zebranego materiału dowodowego i wskazał w sposób jednoznaczny i nie budzący wątpliwości na jakich przepisach oparł się wydając zaskarżony wyrok.

Sąd Okręgowy prawie w całości podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd Rejonowy. Ustalenia te zostały poczynione w oparciu o należycie zgromadzone i oceniony materiał dowodowy. Postawiony w apelacji zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. dotyczy nie tyle błędnego ustalenia faktów co wyciągniętych z tych faktów wniosków prawnych. Sąd Okręgowy w zakresie ustaleń faktycznych wskazanych przez Sąd Rejonowy nie podziela jedynie stwierdzenia, że przez cały okres od wybudowania urządzeń energetycznych na przedmiotowej działce, jak również od czasu zmodyfikowania przebiegu napowietrznej linii energetycznej, kwestia korzystania ze służebności gruntowej na tej nieruchomości przez pozwanego i jego poprzedników prawnych nie została prawnie uregulowana ani z pozwanym, ani z jego poprzednikami prawnymi. Jest to jednak, jak wskazano wyżej, nie tyle ustalenie faktyczne, co wniosek wyciągnięty z pozostałych ustaleń faktycznych, które Sąd Okręgowy inaczej ocenia pod względem prawnym. Nie budzi zastrzeżeń wywód prawny Sądu Rejonowego co do tego komu przysługuje legitymacja bierna w sprawach o ochronę własności. Dokonana w tym zakresie ocena jest prawidłowa i co do oddalenia powództwa względem (...)

Sp. z o.o. Sąd Okręgowy w całości podziela wywód prawny zaprezentowany przez Sąd Rejonowy bez potrzeby jego ponownego przytaczania. W stosunku do tego pozwanego apelacja podlegała oddaleniu na zasadzie aert. 385 k.p.c.

Prawidłowo także Sąd Rejonowy ocenił prawną możliwość zasiedzenia służebności przesyłu lub służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Przeprowadzone przez Sąd Rejonowy rozważania teoretycznoprawne w tym przedmiocie są całkowicie prawidłowe. Podobnie trzeba ocenić kwestię następstwa prawnego pozwanego (...) S.A. po kolejnych podmiotach.

Sąd Rejonowy błędnie jednak ocenił charakter władania nieruchomością w stanie prawnym obowiązującym do 1 lutego 1989 roku. Z uzupełniających ustaleń faktycznych poczynionych przez Sąd Okręgowy wynika, że (...)w N. Oddział (...) w N. było przedsiębiorstwem państwowym. Wskazuje na to jednoznacznie wpis do rejestru przedsiębiorstw państwowych (k. 904-905) i zgromadzona dokumentacja archiwalna tego przedsiębiorstwa (k. 907-1074). Dokumenty te nie budzą wątpliwości Sądu Okręgowego i nie były kwestionowane w toku postępowania. Z dokumentów tych nie wynika także, aby (...)w N. utraciło status przedsiębiorstwa państwowego przed 1 lutego 1989 roku. Okoliczność ta ma kluczowe znaczenie dla oceny zasiedzenia służebności.

W orzecznictwie tak sądów powszechnych jak i Sądu Najwyższego obecnie jednolicie przyjmuje się możliwość doliczenia na podstawie art. 176 k.c. do okresu posiadania służebności przesyłu przez przedsiębiorstwo przesyłowe okresu posiadania sprzed 1 lutego 1989 r., gdy posiadaczem służebności przesyłu było przedsiębiorstwo państwowe - poprzednik prawny przedsiębiorstwa przesyłowego. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 listopada 2013 r. w sprawie V CSK 525/12, LEX nr 1422125) wskazał, że „ze względu na treść art. 128 k.c., przed dniem 1 lutego 1989 r. przedsiębiorstwo państwowe nie mogło być posiadaczem samoistnym nieruchomości lub służebności gruntowych, gdyż był nim Skarb Państwa, w którego imieniu i na rzecz wadała nieruchomości lub służebnością przedsiębiorstwo państwowe, które w istocie było tylko dzierżycielem służebności, co jednak nie stanowi przeszkody do przyjęcia, że osoba prawna, która przed 1 lutego 1989 r., mając status państwowej osoby prawnej nie mogła nabyć, także w drodze zasiedzenia własności nieruchomości ani służebności przesyłu, może do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po 1 lutego 1989 r., gdy już mogła posiadać we własnym imieniu i nabyć przez zasiedzenie na swoją rzecz, doliczyć okres posiadania sprzed tej daty, wykonywanego w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa przez nią samą lub jej poprzedników prawnych, jeżeli nastąpiło przeniesienie posiadania w sposób określony w art. 348-351 k.c. (porównaj między innymi wyroki z dnia 31 maja 2006 r. IV CSK 149/05 i z dnia 8 czerwca 2005 r. V CK 680/04 oraz postanowienia z dnia 25 stycznia 2006 r. I CSK 11/05, z dnia 10 kwietnia 2008 r. IV CSK 21/08, niepubl. i z dnia 17 grudnia 2008 r. I CSK 171/08, OSNC 2010/1/15). Co do zasady możliwe jest zatem doliczenie posiadania służebności w okresie przed 1 lutego 1989 roku przez następcę prawnego przedsiębiorstwa państwowego. Rzecz jednak w tym, że sporna nieruchomość co najmniej do końca 1986 roku była dzierżawiona przez inne przedsiębiorstwo państwowe - (...)w N. Oddział (...) w N. z przeznaczeniem na stację trafo wraz z dojazdem. Zgodnie z zasadą jednolitej własności Skarbu Państwa wynikającej z obowiązującego wówczas art. 128 k.c. władztwo to było wykonywane na rzecz Skarbu Państwa. Trzeba więc stwierdzić, że ten sam podmiot stosunków cywilnoprawnych jakim był Skarb Państwa był dzierżawcą nieruchomości przeznaczonej na posadowienie i eksploatację urządzeń energetycznych i ten sam podmiot wadał tymi urządzeniami. To, że władztwo w zakresie umowy dzierżawy wykonywało (...)w N. Oddział (...) w N. a w zakresie eksploatacji urządzeń energetycznych (...)nie zmienia faktu, że w obydwu przypadkach władztwo wykonywane było na rzecz Skarbu Państwa. Skarb Państwa posiadał zatem tytuł prawny do władania nieruchomością właśnie dla celów posadowienia i eksploatacji urządzeń energetycznych. Był więc niewątpliwie posiadaczem zależnym nieruchomości. Nie mógł zatem posiadać w tym czasie nieruchomości w sposób prowadzący do zasiedzenia służebności. Wykonywanie władztwa nad urządzeniami energetycznymi na obszarze spornej nieruchomości miało bowiem w tym czasie charakter uprawnienia wynikającego z zawartej umowy dzierżawy. Najwcześniejszą datą, od której można byłoby liczyć ewentualny termin zasiedzenia służebności to zatem data 1 stycznia 1987 roku kiedy to umowa dzierżawy wygasła. Nic zresztą nie wskazuje, aby Skarb Państwa przed 1 lutego 1989 rokiem wykazywał wolę innego posiadania niż posiadanie zależne. Nie sposób przy tym przyjąć, aby utraciwszy tytuł do władania nieruchomością na podstawie umowy dzierżawy można uznać Skarb Państwa (lub jego następców) za podmiot, który wszedł w posiadanie służebności w dobrej wierze. Musiał bowiem (zarówno on jak i jego następcy

prawni) mieć świadomość nieprzysługiwania mu tytułu do dalszego korzystania z nieruchomości, a co najmniej wiedzę tę mógł bez trudu uzyskać przy zachowaniu należytej staranności. Jak słusznie wskazuje Sąd Rejonowy, do zasiedzenia konieczny w tym przypadku byłby upływ trzydziestu lat. Termin ten upływałby zatem najwcześniej 1 stycznia 2017 roku nawet przy przyjęciu, że z chwilą upływu terminu na jaki zawarto umowę dzierżawy Skarb Państwa posiadał już urządzenie jak władający służebnością (co jest zresztą wątpliwe skoro strony przewidywały w umowie możliwość jej przedłużenia). Zgodnie z art. 674 k.c. w zw. z art. 694 k.c. dalsze używanie rzeczy po upływie terminu umowy stwarza domniemanie przedłużenia umowy. W takiej sytuacji początek biegu zasiedzenia przypadłby najwcześniej na 1 lutego 1989 roku kiedy przedsiębiorstwa państwowe mogły już nabywać mienie na własny rachunek i władztwo różnych przedsiębiorstw państwowych nie było tożsame z władztwem jednego Skarbu Państwa. Bieg terminu został jednak przerwany 30 kwietnia 2014 roku przez wytoczenie powództwa w niniejszej sprawie i wezwanie do udziału w postępowaniu pozwanego (...) S.A. (art. 123 k.c. § 1 pkt 1 k.c. w zw. z art. 175 k.c.). Ostatecznie trzeba zatem przyjąć, że pozwanemu (...) S.A. nie przysługuje skuteczny wobec powoda tytuł prawny do władania nieruchomością. Powództwo o wydanie jest zatem uzasadnione wobec treści art. 222 § 1 k.c. i w zakresie nakazania usunięcia urządzeń należało je uwzględnić. Nie ma jednak podstaw do zakazania wykonywania jakichkolwiek aktów posiadania na przyszłość. Obowiązek powstrzymania się od wykonywania aktów władania zawiera się bowiem w obowiązku usunięcia rzeczy, a brak podstaw do przyjęcia, że z chwilą usunięcia urządzeń pozwany będzie wykonywał jakiegokolwiek akty władania.

Nie jest jednak uzasadnione natychmiastowe usunięcie urządzeń. Urządzenia są bowiem wykorzystywane na potrzeby zaopatrzenia w energię osób trzecich. Strona pozwana musi dysponować czasem pozwalającym na zagwarantowanie ciągłości tych dostaw. Zdaniem Sądu Okręgowego odroczenie obowiązku usunięcia urządzeń o 6 miesięcy daje pozwanemu taką możliwość. Czas ten pozwala na ewentualne uregulowanie tytułu prawnego do nieruchomości w sposób satysfakcjonujący obie strony lub też wykonania niezbędnych zabiegów technicznych (choćby o charakterze prowizorycznym), które umożliwią utrzymanie dostaw energii z pominięciem urządzeń posadowionych na nieruchomości powoda. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 320 k.p.c. wyznaczył odpowiedni termin do spełnienia tego świadczenia wstrzymując wykonanie wyroku w zakresie usunięcia urządzeń do 23 września 2017 rok

Konsekwencją zmiany rozstrzygnięcia co do obowiązku usunięcia urządzeń jest zmiana rozstrzygnięcia o kosztach postępowania co do pozwanego (...) S.A. Wobec uwzględnienia powództwa co do zasady zobowiązany jest ona zwrócić powodowi koszty postępowania w zakresie opłaty sądowej (100 zł) i wynagrodzenia pełnomocnika liczonego od wartości przedmiotu sporu (600 zł) oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa (17 zł).

Mając powyższe na uwadze zaskarżony wyrok w części w jakiej dotyczy pozwanego (...) S.A. musiał zostać zmieniony na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł na zasadzie odpowiedzialności za wynik postępowania uwzględniając, że powód uległ względem pozwanego (...) S.A. jedynie w niewielkim zakresie (art. 100 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.). Na zasądzone koszty złożyła się opłata od apelacji (100 zł) i wynagrodzenie pełnomocnika (600 zł). Z kolei powód zobowiązany jest zwrócić pozwanemu (...) Sp. z o.o. koszty zastępstwa procesowego skoro zaskarżeniem objął cały wyrok Sądu Rejonowego a apelacja wobec (...) Sp. z o.o. podlegała oddaleniu (art. 98 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c.). wysokość wynagrodzenia pełnomocników ustalono na podstawie § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie w brzmieniu obowiązującym w dacie wnoszenia apelacji.

SSO Izabella Stawicka SSO Anna Nowak SSO Zbigniew Zgud